

УРОКИ ТЕРИТОРИАЛЬНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ І ОЛІГАРХАТОМ

Пьохов В. М., Пьохова С. В., Шевчук В. В.

У статті розкритий історичний аспект розвитку корупції та формування її нового, найвищого класу - антисуспільного транснаціонального олігархату, який проник у владні структури, у всі основні сфери життєдіяльності людей країни і здійснює зовнішнє управління державою, безпосередньо впливає на президента, усі гілки влади, політику, економіку, екологію, основи демократії, свободу слова, бідність, територіальну та національну безпеку.

У представленій статті також розкриті думки вчених щодо визначення корупції, як це соціально негативне явище визначено в Законі України «Про запобігання корупції», де конкретно позначені службові повноваження державних службовців, пов'язані з ними можливості одержання неправомірної вигоди як для себе, так і, на їхню вимогу, для інших фізичних чи юридичних осіб.

Крім того, у статті розкриті головні причини всіх негараздів українського народу, показано, як корупційна влада, зовнішнє управління, асоціальний олігархат за 30 років «незалежності» України нашу «правову державу» привели до становища політичного аутсайдера, до економічного краху, екологічної катастрофи, зубожіння та геноциду народу.

На основі дослідження розроблені і запропоновані основні шляхи стратегії і тактики боротьби з вищевказаними асоціальними і злочинними явищами, а саме: Президенту, владі негайно потрібно: провести вакцинацію населення проти коронавірусу; припинити бойові дії в Донбасі; розібратися із забрудненням повітря, водою і земель; відновити сільське господарство і промисловість; підняти рівень життя української спільноти до європейських стандартів; досягти головної мети антикорупційної реформи і деолігархізації - створити дієву, а не аморфну систему запобігання проявам корупції і транснаціонального олігархату, яка повинна базуватися на принципах правопорядку, належного управління державними справами та майном без зовнішнього втручання в наші внутрішні справи, доброчесності й непідкупності, активного громадського контролю. Це дасть можливість покращити життя людей, підняти рейтинг України як у середині країни, так і на міжнародному рівні.

Ключові слова: економіка, екологія, демократія, влада, олігархат, корупція, бідність, свобода слова, національна безпека, стратегія і тактика боротьби.

Pokhov V. M., Pokhova S. V., Shevchuk V. V. Lessons of territorial and national security of Ukraine: historical aspect of the fight against corruption and the oligarchate

The article reveals the historical aspect of the development of corruption and the formation of its new, highest class - anti-social transnational oligarchy, which penetrates into power structures, into all major spheres of life and carries out external governance, directly influencing the president, all branches of government, politics, economy, ecology, foundations of democracy, freedom of speech, poverty, territorial and national security.

The presented article also reveals the views of scholars on the definition of corruption and how this socially negative phenomenon is defined in the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption", which specifically identifies both the official powers of civil servants and related opportunities to obtain illegal benefits both for themselves or at the request of other individuals or legal entities.

In addition, the article reveals the main causes of all the troubles of the Ukrainian people, shows how corrupt government, foreign governance, anti-social oligarchy for 30 years of "independence" of Ukraine led our "rule of law" to political outsider, economic collapse, environmental catastrophe, impoverishment and genocide.

Based on the study, the main ways of strategy and tactics to combat the above antisocial and criminal phenomena have been developed and proposed, namely: the President, the authorities immediately need to: vaccinate the population against coronavirus; to cease hostilities in Donbass; to deal with air, water and land pollution; to restore agriculture and industry; to raise the standard of living of the Ukrainian community to European standards; to fulfill the main goal of anti-corruption reform and de-oligarchization - to create an effective, rather than an amorphous system of preventing corruption and transnational oligarchy, which should be based on the principles of law and order,

proper management of public affairs and property without external interference in our internal affairs, integrity and integrity, active public control. This will give an opportunity to improve people's lives, raise Ukraine's rating both domestically and internationally.

Key words: *economy, ecology, democracy, power, oligarchy, corruption, poverty, freedom of speech, national security, strategy and tactics of struggle.*

Постановка проблеми та її актуальність. 30 років «незалежної» України, а життя простого народу з кожним роком стає все гірше та гірше. Ця ситуація створювалась завдяки корупційній владі, яка об'єдналась з асоціальним олігархатом, діяла і зараз діє за вказівками Міжнародного валютного фонду (далі - МВФ), Світового банку (далі - СБ), транснаціональних монополістів.

Актуальність даної теми обґрунтована тим, що корупція, зовнішнє управління, асоціальний олігархат - головні причини бідності й усіх інших негараздів людей у нашій «суверенній і незалежній, демократичній, соціальній, правовій державі». Виходячи із цього, проблеми є і потребують усебічного наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляд теоретичних і науково-практичних аспектів корупції влади й олігархату у сферах екології, економіки, соціально-політичній і управління визначаються напрямками їх рішень на різних рівнях, які вивчали вчені управлінських, політичних, економічних, екологічних, технічних, правових галузей, а саме: В. Карасьов, В. Кацман, М. Погребинський, Д. Співак, І. Булеєв, Н. Брюховецька, А. Качинський, Н. Реймерс, С. Дорогунцов, М. Голубець, М. Кисельов, В. Андрейцев, Л. Багій-Шахматов, Є. Додін, А. Закалюк, В. Копейчиков, М. Мельник, Є. Невмержицький та інші.

Однак, незважаючи на величезну кількість наукових робіт, зберігається необхідність, зниження корупційного впливу на всі сфери людської діяльності та зовнішнього управління, проведення аналізу питань нормативно-правового характеру для забезпечення правомірної державної політики України.

Метою статті є обґрунтування ролі транснаціонального впливу олігархату на рівень корупції, економічної й екологічної кризи, бідності, геноциду українського народу, свободи слова, демократії зокрема та територіальної і національної безпеки України взагалі. На основі з'ясованих причин і умов соціального зла запропонувати стратегію і тактику запобігання вищепереліченим антисоціальним явищам, боротьби з ними.

Виклад основного матеріалу. Випадки корупції зафіксовані істориками ще з моменту створення держави. З розвитком людства еволюціонувало і ставлення до корупції: від звичайної норми в первісному суспільстві до загрози конституційним правам і свободам громадян, правопорядку, чесності та соціальної справедливості [1].

Н. Маковська розкриває історичний шлях становлення нашої держави і зазначає: «Скарбниця національного архівного фонду зберігає закарбовані в документах миті нашої історії від XIII ст. до сьогодення. Дбайливо опрацьовані архівістами документи дозволяють не тільки ознайомитися із хронологією та перебігом подій, дізнатися про «дійових осіб» української історії, але й відчути дух, дихання, атмосферу часу» [2].

З нагоди святкування річниці ухвалення Акта проголошення незалежності України варто вшанувати всі попередні етапи - Русь, Галицько-Волинське князівство, Велике Князівство Литовське, Козацьку державу, українську державність початку XX ст. Від них сучасна Україна увібрала в себе традиції державництва [3].

Широко представлено документальні свідчення діяльності різних владних структур, що функціонували на теренах України бурхливого XX ст. Тернистий шлях державотворення відображено в документах Української Центральної Ради, Української Народної Республіки, Української держави гетьмана П. Скоропадського, Директорії Української Народної Республіки, Західно-Української Народної Республіки (далі - ЗУНР), Карпатської України, Української Соціалістичної Радянської Республіки (далі - УСРР), Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі - УРСР). У сховищах архіву зберігаються й історичні документи, що відображають перші кроки державотворення сучасної незалежної України» [2].

16 липня Україна відзначатиме 31 річницю проголошення Декларації про державний суверенітет України. Суверенітет держави - політико-юридична властивість державної влади, яка означає її верховенство і повноту всередині країни, незалежність і рівноправність у зовнішньополітичній сфері.

Правовою основою державного суверенітету є конституції країн, декларації, загальновизнані принципи міжнародного права, які фіксують суверенну рівність держав, їхню територіальну цілісність, невтручання у внутрішні та зовнішні справи, право націй на самовизначення [4].

24 серпня Україна відзначатиме День незалежності - державне свято на честь ухвалення

в 1991 р. Акта проголошення незалежності України [3]. Незалежність держави - це політична самостійність, суверенітет, запроваджений на окремій території, яка має визначені кордони і населення, господарство й політичну владу, проводить власну внутрішню й зовнішню політику на світовій політичній арені, має міжнародне визнання [5].

Постання суверенної України відіграло вирішальну роль у розпаді Союзу Радянських Соціалістичних Республік (далі - СРСР) і остаточному руйнуванні комуністичної тоталітарної системи. Це стало початком відліку нового етапу розвитку демократичної сучасної української держави, логічним завершенням українського державотворення [3].

Захист суверенітету і територіальної цілісності України - найважливіша функція держави, справа всього українського народу. Реалізація цієї норми Конституції України [6] в умовах екзистенційної воєнної загрози національній безпеці, зростання дефіциту фінансових ресурсів та дисбалансу воєнних потенціалів України та Російської Федерації зумовлює необхідність розроблення нової стратегії воєнної безпеки, яка базується на всеохоплюючій обороні України [7].

На нашу думку, захист суверенітету і територіальної цілісності України - це є дуже своєчасна пропозиція керівництва держави в період семирічної війни на Сході країни, але, на жаль, на пам'яті такі випадки, коли в Укроборонпромі, за недавніх часів, відбувалися різні корупційні махінації, тобто зловживання службовим становищем посадовими особами найвищого рангу та службовими повноваженнями, а саме: контрабанда закупка запчастин сумнівного походження в так званого ворога, ще й утридорога (за матеріалами кримінальних справ проти Свинарчіків (Гладковських), Пашинських і експрезидента П. Порошенка). Ці дії сприяли руйнуванню суверенітету і територіальної цілісності України.

Деякі висновки щодо цього, стосовно фігурантів гучних справ кінця 2019 р. Так, Генпрокурор Руслан Рябошапка (29 серпня 2019 р. - 5 березня 2020 р.) заявляє, що підозра, пред'явлена колишньому першому заступнику секретаря РНБО Олегу Гладковському, «має певні зв'язки» з колишнім нардепом Сергієм Пашинським.

Передісторія:

- 18 жовтня Апеляційний суд залишив чинним рішення Печерського суду, який обрав нардепу V-VIII скликань Сергію Пашинському запобіжний захід у вигляді тримання під вартою без права внесення застави;

- Генеральний прокурор Руслан Рябошапка 18 жовтня заявив, що на цьому тижні Генпрокуратура зареєструвала три кримінальні провадження, де може фігурувати колишній нардеп Сергій Пашинський;

- 17 жовтня НАБУ затримало О. Гладковського за підозрою у зловживанні службовим становищем (ч. 2 ст. 364 Кримінального кодексу (далі - КК));

- 18 жовтня О. Гладковському повідомили про підозру у зловживанні владою, недостовірному декларуванні та порушенні законодавства під час здійснення тендерних закупівель;

- підозра не пов'язана зі скандалом з контрабандою російських деталей для заводів «Укроборонпрому», у якому фігурували О. Гладковський і його син Ігор;

- 19 жовтня Вищий антикорупційний суд обрав колишньому першому заступнику секретаря РНБО Олегу Гладковському запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на 60 днів, до 15 грудня, визначив йому заставу в розмірі 10 623 130 грн [8].

Автокомпанія «Богдан Моторс», що належить колишньому заступнику секретаря РНБО Олегу Гладковському, у 2020 р., за попередніми даними, отримала 3 млрд 383,5 млн збитків. Про це повідомляє Інтерфакс-Україна.

«Згідно з опублікованим у системі розкриття інформації Національної комісії із цінних паперів та фондового ринку порядком загальних зборів акціонерів компанії 27 квітня, непокритий збиток «Богдан Моторс» на початок поточного року становив 9 млрд 192 млн грн (роком раніше - 5 млрд 809 млн грн)», - повідомляє видання.

Відповідно до публікації, поточні зобов'язання автокомпанії за минулий рік зросли на 47% - до 9 млрд 182 млн грн, довгострокові, як і роком раніше, не вказані.

Сумарна дебіторська заборгованість «Богдан Моторс» за рік скоротилася більш ніж удвічі - до 167,74 млн грн, активи загалом зменшилися на 29% - до 1 млрд 087 млн грн.

Власний капітал «Богдан Моторс» станом на 1 січня 2021 р. становив «мінус» 8 млрд 195 млн грн, статутний капітал - 1 млрд 101 млн грн.

Нагадуємо:

«Богдан Моторс» об'єднує автобусно-тролейбусний завод у Луцьку і завод легкових авто в Черкасах. Завод у Черкасах було переорієнтовано на виробництво вантажних автомобілів, але через відсутність держзамовлення в минулому році він був фактично закритий.

Раніше Госпсуд Дніпропетровської області відкрив провадження у справі про банкрутство автокомпанії «Богдан Моторс».

У 2019 р. чистий прибуток компанії становив 609,22 млн грн, отже, збільшивши чистий прибуток в 10,6 разів порівняно із 2018 р. [9].

Застава Олега Гладковському в розмірі 10 623 130 грн відповідно до 9 млрд 182 млн грн - це та мізерна сума, яка ніяк не вплине на його матеріальне становище - це у 84 тисячі 737 разів менше від того, що залишилось. Де гроші? У якому офшорі? І такі питання держава повинна ставити до кожного топ-корупціонера-олігарха, але «маємо, що маємо».

Упродовж довгого часу корупція залишається однією з найбільших проблем України та є темою для постійних дебатів як для української, так і для міжнародної спільноти. В Індексі сприйняття корупції (далі - ІСК), що укладається глобальною антикорупційною організацією Transparency International та базується на оцінках підприємців і аналітиків, за підсумками 2018 р. наша країна посіла 120 сходинку в переліку зі 180 країн світу [11].

Розглянемо кількість балів зі 100 можливих у дослідженні Transparency International «Індексу сприйняття корупції» і місце, яке посіла Україна серед країн світу за 2010-2020 рр. [12]

Рік	Зі 100 можливих балів	Місце серед країн світу
2010 р.	24	162 зі 179 країн світу
2011 р.	23	152 зі 182 країн світу
2012 р.	26	144 зі 176 країн світу
2013 р.	25	144 зі 177 держав
2014 р.	26	142 зі 175 країн
2015 р.	27	130 зі 168 країн
2016 р.	29	131 зі 176 країн
2017 р.	30	130 зі 180 країн
2018 р.	32	120 зі 180 країн
2019 р.	30	126 зі 180 країн
2020 р.	33	117 зі 180 країн

І хоча з року в рік позиції України в рейтингу покращуються, такий стан речей усе ще є далеким від прийняттого. Саме корупція, за даними численних аналітичних звітів і опитувань, є найбільшою проблемою як для іноземного, так і для вітчизняного бізнесу. Очевидні проблеми, спричинені високим рівнем хабарництва та зловживання, - руйнація системи цінностей суспільства, тотальна недовіра до органів державної влади, що, урешті-решт, призводить до

негативних економічних наслідків, збільшує нерівність і уповільнює зростання доходів населення [11].

У ст. 1 Основного закону України - Конституції визначено: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава» [6], але, на жаль, насправді це не відповідає жодному з п'яти пунктів. На час розпаду СРСР квітучу Україну за 30 років «суверенітету, незалежності, демократії та соціальної справедливості» корупційна влада, за вказівками МВФ, СБ, міжнародного злочинного олігархату, нашу «правову державу» призвела до становища політичного аутсайдера, до економічного краху, екологічної катастрофи, зубожіння і геноциду народу.

У країні, де панують олігархат і корупція, неможливо розраховувати на свободу слова та демократію, на соціальну справедливість та правову захищеність. Усі привілеї тільки для «слуг народу» і наближених, до них, а для всього народу - постійне підвищення тарифів / цін на все без винятку: газ, електрику, воду, продукти харчування, медицину, одяг і всі сфери обслуговування.

Джейсон Гікел визначає, що корупція - це зловживання державною владою для приватної вигоди [1], а М. Мельник розглядає корупцію як різновид соціальної корозії, яка роз'їдає та руйнує органи державної влади, державу та суспільство загалом. В її основі лежать такі вікові традиції взаємодії в суспільстві, як «послуга за послугу», do ut des («даю, щоб ти дав») [13, с. 34].

Дещо інакше визначає корупцію Є. Невмержицький, який зазначає, що корупція - це передусім соціально-політичне явище, головною особливістю якого є використання посадовими особами законодавчої, виконавчої та судової влади, а також громадських об'єднань, установ і організацій господарського управління всіх форм власності, свого службового становища для одержання матеріальних цінностей, послуг чи пільг для себе або третіх осіб [14, с. 44].

Протидія корупції в Україні є одним із найважливіших державних завдань. З моменту проголошення незалежності України корупція розглядається як пряма загроза національній безпеці, стабільності й економічному зростанню держави. Негативні наслідки корупції полягають у тому, що вона розмиває такі важливі конституційні засади, як принципи соціальної справедливості та рівності всіх перед законом. Корупція підриває довіру людей до влади, дискредитує ринкові механізми

розвитку конкуренції та запобігання монополізму в економіці, сприяє лобюванню законодавчих і нормативних актів, масштабним зловживанням і злочинності [15, с. 116].

У Законі України «Про запобігання корупції» корупція визначається як використання особою, зазначеною в ч. 1 ст. 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей із метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб, або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ч. 1 ст. 3 цього Закону, або, на її вимогу, іншим фізичним чи юридичним особам, щоби схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей [16].

Службові повноваження чи пов'язанні з ними можливості влади корупціонерів і транснаціонального олігархату український народ у повному обсязі відчуває на мізерних зарплатах і жебрацьких пенсіях, які в десятки разів менш європейських, а деякі ціни на продукти харчування і предмети першої необхідності вже більше, ніж у Європі, - це шлях агонії України, який веде в нікуди.

Висновки. Президенту, владі негайно потрібно: провести вакцинацію населення проти коронавірусу; припинити бойові дії в Донбасі; незаконну вирубку лісу і добичу бурштину та їх контрабанду; розібратися зі смітцевою мафією і забрудненням повітря, водойм і земель, особливо сільськогосподарського призначення; відновити сільське господарство і промисловість; знизити комунальні тарифи; підняти пенсії, заробітну плату до європейських стандартів; виконати головне завдання антикорупційної реформи і деолігархізації - створити справді дієву, а не аморфну систему запобігання проявам корупції і транснаціонального олігархату, яка повинна базуватися на принципах правопорядку, належного управління державними справами та майном без зовнішнього втручання в наші внутрішні справи, доброчесності й невідкупності, активного громадського контролю. Це дасть можливість покращити життя людей, підвищити довіру населення до органів влади, підняти рейтинг України як усередині країни, так і на міжнародному рівні.

Література

1. Гікел Джейсон. Перевернути міф про корупцію. URL: <https://commons.com.ua/uk/perevernuti-mif-pro-koruptsiyu/>.

2. Маковська Н. Акт проголошення незалежності України - унікальний документ національного архівного фонду. URL: <https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/01-27.pdf>.

3. Інформаційні матеріали до Дня незалежності України. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/informaciyini-materialy-do-dnya-nezalezhnosti-ukrayiny>.

4. Інформаційні матеріали до 30-річчя проголошення Декларації про державний суверенітет України. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyini-materialy/zhurnalistam/informaciyini-materialy-do-30-richchya-progoloshennya-deklaraciyi-pro-derzhavnyu-suverenitet-ukrayiny>.

5. Незалежність держави. URL: https://vue.gov.ua/Незалежність_держави.

6. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 р. «Про Стратегію воєнної безпеки України» : Указ Президента України № 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>.

8. Підозра Гладковському має певні зв'язки з Пашинським - генпрокурор. *Українська правда*. 20 жовтня 2019 р. 21:34. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/10/20/7229588/>.

9. «Богдан Моторс» Гладковського у 2020 отримала збитків на більш ніж 3 мільярди. *Економічна правда*. 28 березня 2021 р. 12:26. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/03/28/672376/>.

10. Найгучніші кримінальні справи проти Петра Порошенка. *DW*. 18 червня 2020 р. URL: <https://www.dw.com/uk/найгучніші-кримінальні-справи-проти-петра-порошенка/a-53847870>.

11. Навіщо щось змінювати? URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/verhovenstvo-prava-ta-borotba-z-korupciyeyu/borotba-z-korupciyeyu>.

12. Індекс сприйняття корупції в дослідженні Transparency International. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-koruptsiji-spi-2010-2014/>.

13. Мельник М. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства. Київ : Парлам. вид-во, 2000. 256 с.

14. Невмержицький Є. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : монографія. Київ : КНТ, 2008. 368 с.

15. Мовчан А. Актуальні проблеми протидії корупції в Україні. *Вісник криміналь-*

ного судочинства. 2017. № 1. С. 116-121. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2017_1_16.

16. Про запобігання корупції : Закон України від
14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. Відомості Верховної
Ради України. 2014. № 49. Ст. 2056.

Пьохов В. М.,
доктор філософії в галузі права, професор,
завідувач кафедри правових дисциплін
Одеського інституту Міжрегіональної Академії
управління персоналом

Пьохова С. В.,
магістр права, викладач кафедри
правових дисциплін
Одеського інституту Міжрегіональної Академії
управління персоналом

Шевчук В. В.,
старший викладач кафедри теорії
та філософії права
Одеського державного університету
внутрішніх справ